

Dječiji prvi koraci u umjetnosti kroz istraživanje boja

Djetetov razvoj od samog početka prati period učenja kroz modele ponašanja, ali veliki dio učenja i razvijanja može se zahvaliti djetetovoj želji za istraživanjem.

Pedagoška uvjerenja odnose se na sve one kompetencije odgajatelja koje se neminovno u radu sa djecom prenose i na samu djecu kroz učenje po modelu ponašanja. U radu sa djecom ranog i predškolskog uzrasta odgajateljeva ličnost posjeduje empatičnost, uvažavanje svakog djeteta individualno, razumijevanje njihovih pojedinačnih potreba, fleksibilnost, susretljivost, brižljivost, entuzijazam, dobro raspoloženje, smirenost, strpljenje, pravednost, objektivnost, dosljednost te razumijevanje da se svako dijete razvija i raste kao cjelovito, a opet socijalno individualno biće, gdje odgajatelj prenosi djeci umijeće uspostave odnosa sa drugom djecom i funkcionisanje djeteta kao jedinice u grupi.

Kada su u pitanju pedagoška uvjerenja ona uvijek imaju pozitivno djelovanje na djecu kroz ishode koje očekujemo da će djeca da postignu na način da odrastaju u osobe koje se umiju brinuti o sebi i o drugima, slušaju druge, razumiju druge, surađuju, dolaze do kompromisa, sebe i druge uključuju u zajednički rad, potiču druge na odgovorno i pravedno ponašanje, potiču prijateljske odnose, te stvaraju dugoročne pozitivne radne navike. Kao takve radne navike se stvaraju u okruženju koje je potkrijepljeno raznim sadržajima i aktivnostima koje potiču kognitivne, socio-emocionalne, fizičke sposobnosti, ali i sposobnosti djeteta da se kreativno i stvaralački izrazi. Odgajatelj je tu kao posrednik između materijala za rad, a dijete je aktivni istraživač u manipulisanju materijalima. Time dolazi do cjelokupne aktivizacije djeteta kao misaonog i kreativnog bića.

Kratki opis prakse

Djetetov razvoj od samog početka prati period učenja kroz modele ponašanja, ali veliki dio učenja i razvijanja može se zahvaliti djetetovoj želji za istraživanjem. Da bi djeca upoznala umjetnost boja, veoma je važno dopustiti im da budu aktivni istraživači okoline. Potrebne su im samo kratke i konkretne informacije o likovnim tehnikama koje su u fokusu istraživanja, a ostali proces rada treba prepustiti djeci i njihovoj mašti. Odgajatelj je tu prisutan samo da usmjerava potiče i ohrabruje. Naš projekat obuhvatao je različite tematske jedinice planirane po godišnjem planu i programu, a prožete elementima umjetnosti i boja. Djeca su imala mogućnost da kroz pokretne, muzičke, likovne, istraživačke aktivnosti isprobaju inovativne tehnike u radu sa bojama, materijalima, da ih povežu sa neposrednom okolinom u kojoj borave i da budu i sami učesnici u nastajanju novih likovnih djela. Dat ćemo primjere na koji način djeca upoznaju boje kroz motoričke, muzičke, likovne aktivnosti i eksperimente. Uz dosta inovativnih tehnika, materijala i podloga obogatili su svoju spoznaju, stekli samopouzdanje, što ih je podstaklo da i dalje istražuju i igraju se.

Detaljan opis

Polazišta

Djeca u periodu od 3 – 4 godine svoga života najbolje i najviše usvajaju saznanja iz svoje neposredne okoline metodom istraživanja i aktivnog učešća u radu. "Boje" koju smo planirali kao mjesečnu temu, vođeni interesima djece i ishodima učenja, razrađena je na podteme od kojih je

jedna bila "Male tajne boja" u kojoj je cilj bio da djeca istraživanjem prepoznaju osnovne boje, usvoje boju kao kvalitativnu osobinu predmeta, saznaju šta se dešava kada se te osnovne boje pomiješaju. Ogledna aktivnost "Kako su nastale boje" bila je i polazište da djeca nastave u tom smjeru istraživanja. Djeci je ponuđeno kroz tu temu nekoliko novih aktivnosti kao što je miješanje boja u foliji, prebacivanje boja pipetama, slikopriča, motoričke igre kao npr. spajanja loptica sa obručem iste boje, što je dovelo do velikog interesa kod djece da se aktivnosti ponove nekoliko puta, uz neke varijacije. Tako se rodila ideja da temu proširimo, uvedemo neke nove, inovativne tehnike, da dopustimo djeci da sama istražuju i saznaju sve o bojama.

Svi naredni koraci postajali su zahtjevniji jer su od djece iziskivali da manipulišu različitim likovnim materijalima i podlogama i da kroz različite aktivnosti dolaze do saznanja šta se dešava sa bojama. Dječiji interesi koji su se pojavljivali sa svakom narednom aktivnošću bili su poticaj da se opisana praksa i dalje razvija i primjenjuje. Dječija znatiželja je bila pokretač da se boje istražuju na različite načine i to na način da svi naredni koraci budu što inovativniji i djeci zanimljiviji.

Cilj i željeni rezultati

Cilj projekta, koji je trajao 5 mjeseci, u odgojnoj grupi u 4. godini života, bio je da djeca imaju mogućnost da:

- kroz pokretne, muzičke, likovne i istraživačke aktivnosti isprobaju inovativne tehnike u radu sa bojama, sa likovnim materijalima i podlogama, da ih povežu sa neposrednom okolinom u kojoj borave i da budu i sami učesnici u nastajanju novih likovnih djela;
- usvoje osnovne boje, eksperimentišu i dobiju izvedene boje;
- uoče kako se boje mijenjaju u prirodi kroz godišnja doba;
- Omogućiti djeci eksperimentisanje bojama na različitim podlogama (papir, mokra podloga, folija, hrapava površina, snijeg, drvo...)
- Da na misaonom planu sparuju boju sa nekim predmetom ili pojavom (suncem, kišom, rijekom, travom, lišćem i sl.)
- koriste materijale iz prirode za različite inovativne likovne tehnike, sve to objedinjujući u umjetnost izražavanja.

Tokom pet mjeseci rada sa djecom, kroz stavljanje fokusa na inovativne likovne tehnike rada, uloženi su trud da se ispoštuju sva pravila i principi predškolskog odgoja, poštujući uzrast, potrebe i interese djece, a odgajatelji su imali zadatak da budu tu kao suvoditelji inovativnih tehnika rada kroz jednostavna objašnjenja i da daju odgovore na pitanja koja su se pojavljivala u toku samog procesa rada.

Detaljan opis realizacije

Pošli smo od pretpostavke: „Svijet oko sebe prvo doživljavamo čulima. Dijete mora imati priliku da ih razvija, da nauči da posmatra, da opipava boju, materijale, da sa njima eksperimentiše,

razmazuje ih, dodiruje, miriše, gnječi.“ (Seksan, A.) Tako smo prvih mjesec dana posmatrali djecu, na koji način se služe bojama, koje boje i materijale najviše vole i koriste. Primjetili smo da ih najviše oduševljava rad sa temperama i vodenim bojicama, pa smo odlučili da im ih ponudimo na različite i neobične načine. Projekat smo počeli u mjesecu oktobru sa temom “Boje oko nas”, a na nju su se nadovezivale teme: “Boje jeseni”, “Boje moje domovine”, “Boje zime” i “Umjetnost”.

Neobičnost rada kod djece ogledala se u nanošenju boje različitim predmetima i materijalima i na različitim podlogama. U nastavku ćemo dati primjere nekih tehnika koje smo koristili, kroz koje su djeca savladala neke likovne

vještine, upoznala tehnike i materijale, a kroz sve to usvojila boje. Slikanje sa zgužvanim papirom. Djeca su sa grubljim papirom, koji se neće lomiti niti postati mekaniji pod uticajem vode i boje, ostavljala što upečatljiviji trag na papiru, taj trag bio je sličan onim šarama kojima su djeca započinjala svoje prve likovne korake u crtanju. Ovu tehniku koristili smo kod slikanja prirode u jesen. Slikanje plastičnim viljuškama. Djeca su nanosila boju viljuškom i primjećivala kakav trag ona ostavlja ukoliko je samo otisnemo na papir, povlačimo njom šare po papiru ili samo tapkamo vrhom viljuške po papiru. Slikanje vunicom. Vunica se koristila na dva načina. U prvom pokušaju djeca su umakala vunicu u boju i

povlačila s njom šare po papiru. Interesantno je bilo primjetiti miješanje boja na samoj vunici, ali i na tragu

koji je ostavljala. U drugom pokušaju djeca su vunicu, prethodno umočenu u boju, savijala proizvoljno na papiru, a zatim papir prekrili drugim papirom i vunicu povlačili između dva papira. Primjetili su da su se

nijanse boje mijenjale od najtamnije do najsvjetlije. Slikanje klikerima. Za ovu tehniku koristili smo plastične i kartonske kutije, na čijem dnu se nalazio papir. Na sredinu papira smo nanijeli 2 ili više tempera boja i ubacili nekoliko klikera u kutiju. Pomjerajući kutiju, pomjerali su se i klikeri i razmazivali boju po papiru. Vrlo interesantno bilo je posmatrati miješanje boja i nastajanje novih, kao i ostavljanje traga klikera. „Ledene boje“ imale su za cilj da djeca uoče šta se dešava sa ledom u boji i kakav trag ostavlja na papiru. Tako su djeca slikala sa temperom, prethodno pomiješanom sa vodom i zaleđenom u posudicama za led, sa štapićem kao drškom, na velikoj plohi bijelog papira. Kod djece je primjećeno oduševljenje i zaintrigiranost kako se boja topi i na koji način ostavlja mokar trag na papiru. Slikanje na snijegu kao jedna od inovacija kako iskoristiti snijeg u umjetničke svrhe. Djeca su pipetama i kistovima tapkala boju na snijeg i posmatrala šta se dešava sa snijegom. Većina djece je primijetila da se pod bojama snijeg boji, ali zbog vode i topi, ali ne previše jer je vani hladno. Drugačije su shvatali bojanje sa ledom jer je zbog topline led se topio i pretvarao u vodene boje na papiru. Tako da su logički zaključivali da i temperatura igra ulogu u bojenju različitih podloga sa različitim bojama. Posebno interesantno bilo je slikati u fazi kad se snijeg počinjao topiti pod uticajem vanjskih temperatura. Slikanje na prozirnoj foliji je isto tako kod djece izazvalo oduševljenje jer je sama postavka podloge za slikanje bila iznenađujuća i neobična. Naime ideja je bila da se na stolove koji su postavljeni naopako zalijepi prozirna

folija preko cijelog područja gdje se nalaze nogari tako da je svaki sto imao četiri podloge za slikanje. Djeca su

kistovima, a zatim i prstićima oslikavala svoje maštovitosti na prozirnoj foliji, ali su imali zadatak da nježno

slikaju jer je prozirna folija mekana i veoma lako puca pod pritiskom, što nije bio slučaj kada su slikali sa

zgužvanim papirom. Tada je trag bio jasniji kada su pritiskali jače. Magične slike. Na bijeli papir djeca su jačim pritiskom crtala bijelom voštanom bojicom. U početku su djeca bila začuđena, jer bijela voštana bojica nije ostavljala nikakav trag na bijelom papiru. Ali kada su laganim pokretima kistom prešli vodenom bojom, po slobodnom izboru, preko traga bijele voštane bojice počeli su da uočavaju konture svog crteža, linije i šare, koje smo nazvali magične slike.

Slikanje na podlozi od ljepila i soli. Interesantno je bilo posmatrati razlijevanje vodenih bojica na ljepljivo – slanoj podlozi i miješanje boja, dobijajući nove boje i nove nijanse. Priprema podloge sastojala se od nanošenja tankog sloja ljepila na papir, preko kojeg se posipa so. Kad se ljepilo osuši, kistom se nanose vodene boje i posmatra se rezultat. So u ovom slučaju služi kako izuzetno dobar upijač i provodnik boje. Miješanje boje u prozirnoj foliji. Obzirom da se radi o djeci mlađeg uzrasta, čija je fina motorika još uvijek u fazi razvoja, djeci smo pokazali interesantnu tehniku miješanja boja u prozirnoj foliji, u koju smo nasuli 3 osnovne boje, foliju dobro zalijepili, a zatim djeci dali priliku da prstićima „guraju“ boju unutar folije, pomiješaju boje i uoče šta će se desiti. Razlijevanje boja i neobičnost šara ostavili su jak utisak na djecu, a imalo je i terapijski efekat – smanjenje anksioznosti. Manipulisanje bojama sa pipetama. Djeca su u posudama miješali boje koristeći pipete, posmatrajući šta se dešava kada se iz jedne posude pipetom prenese obojena voda u drugu posudu i šta nastane kad se boje pomiješaju. Djeca su bila oduševljena samim korištenjem pipeta i njenim principom rada. Korištenjem pipeta djeca su imala priliku i da pospješuju i jačaju motoriku prstića, te preciznost kroz koordinaciju presipanja boja iz jedne posude u drugu. Nastajane boje za flomastere. U saradnji sa roditeljskom hemičarkom, koja je djeci donijela različite materijale poput epruveta, pipeta, boja i bezopasnih hemijskih supstanci, kroz eksperiment djeca su isprobavala i saznavala kako nastaju boje za flomastere. Sam tok rada bio je fascinantn, a produkt – flomasteri koje su dobili dugo su čuvani kao poseban relikvij. Boje i likovna umjetnost koristila se i u korelaciji sa drugim područjima razvoja.

Boje u muzičkom području razvoja. Povezivanje boja sa muzikom izveli smo kroz nekoliko aktivnosti. Početne aktivnosti svodile su se na slušanje muzike i povlačenje linija po papiru, onako kako muziku djeca osjete. Vremenom smo primjećivali da su neki segmenti muzike tiši ili jači, brži ili sporiji, a da postoje i razlike u tonovima, pa je to bila izvrsna prilika da povežemo tonove boja sa tonovima muzike. Sa djecom smo uočavali svjetlije i tamnije boje, pravili skale boja, a zatim smo uz pomoć klavijatura, svakom tonu u muzici, pridružili boju koja se djeci činila najprihvatljivijom. Kasnije smo pravili jednostavne notne zapise, koje su djeca mogla uspješno odsvirati na klavijaturi, uočavajući vezu između boje na notnom zapisu, boje na klavijaturi i tona koji tipka proizvodi. Nakon ovih aktivnosti ponovo smo djecu potaknuli da slušaju klasična djela i da bojama predstave

doživljaj muzike, koristeći prethodna saznanja. Blage i oštre linije koje su pratile ritam djela, dodatno su doprinijele cjelokupnom radu. Boje i govorno područje. Kako bi boje i crtež približili dječijem doživljaju svijeta, a pri tome navikli djecu na aktivno slušanje, crtali smo „Neobičnu priču“ čiji je sadržaj predstavljao iskrivljenu sliku boja u prirodi.

Djeca su imala zadatak da slušajući priču, likovno prikažu njen sadržaj, pamteći detalje koji nisu bili uobičajni kad su

boje u pitanju. Interesantno je da automatizam i šabloniziranje koje je često prisutno u dječijim crtežima, nije izostalo ni ovaj put, na početku aktivnosti. Međutim kako je priča odmicala, a zadatak shvaćen u potpunosti, djeca su sa nestrpljenjem očekivala sljedeći dio koji treba nacrtati (pejzaž zime u kojoj je nebo bilo žuto, sunce crveno i iz njega su kapale zelene kapi na crnu travu, iz koje je izraslo plavo drvo sa sivim jabukama, a tu su bile i zelene pahulje snijega.). Ovom aktivnošću ujedno smo provjerili i poznavanje boja i zaključili da gotovo sva djeca pravilno prepoznaju, imenuju i koriste boje. Boje i motorički razvoj. Boje smo upoznavali i kroz razne motoričke aktivnosti i rekvizite koje smo koristili, sami pravili i pri tome razvijali koordinaciju pokreta. Djeca su imala zadatke da upamte više motoričkih zadataka i

povežu ih sa bojama. Tako smo postigli još bolju percepciju boja, memorisali nazive boja i povezivali boju sa predmetom kao njegovom kvalitativnom osobinom. Kroz igru su se protezali i početni matematski pojmovi

(skupovi, njihova brojnost, uočavanje sličnosti i razlika među skupovima, gdje je boja bila glavni kriterij

formiranja skupa)

Efekti: postignuti rezultati

Djeca su u toku cijelog projekta koji je trajao 5 mjeseci učestvovala u aktivnostima na način da su bili aktivni istraživači materijala sa kojima su se neki od njih susretali po prvi put. Dolazili su sami do zaključaka da su materijali drugačijeg sastava i da daju drugačiji rezultat u radu, te su to posmatrali i opisivali. Dolazili su do zaključaka da neki obični materijali iz njihove neposredne okoline mogu da se iskoriste na veoma kreativan način, dolazeći do spoznaje da se većina materijala može reciklirati, odnosno iskoristiti više puta bez potrebe za pretjeranim korištenjem papira ili nekih svakodnevnih materijala za igru i učenje. Djeca su također saznali novosti o bojama kroz različite vrste aktivnosti, tako da boju nisu vezali samo za likovno područje nego su boje bile i sastavni dio tjelesnog i zdravstvenog odgoja, muzičke kulture, matematike, ali i istraživanja kroz upotrebu različitih likovnih materijala. Prepoznavali su osnovne boje, ali su kroz proces istraživanja došli i do izvedenih boja, kroz njihov proces nastanka miješanjem. S obzirom da djeca u ovom periodu uče posmatranjem i istraživanjem uz konkretne i vidljive materijale, neposredna okolina je bila izvor ideja, tako da su djeca i kroz promjene u godišnjim dobima dolazila do saznanja o bojama i njihovim karakteristikama.

Dodatni komentari i sugestije drugim nastavnicima koji bi željeli implementirati vašu ideju

Tema „Boje“ može se obraditi u svim uzrasnim grupama, a jedna od ideja može biti i da se obradi kao jednogodišnji projekat, u kojem će se uočavati raznolikost boja u različitim godišnjim dobima i iskoristiti prirodni materijali za nove likovne tehnike. Dopustite djeci da vas vode i sami predlažu nove tehnike, podloge i materijale. Ne mora svaka biti uspješna, ali će djeci svakako pružiti neizmjereno zadovoljstvo u igri i istraživanju!

Autor teksta: Enesa Bešić, Sanja Malinić

Collections

Nominovane prakse

NIN 2018

Autorski tekstovi